

Intern utdanningspolitisk uttalelse

Fra midt i 1970-åra har EU (tidl. EF) hatt en utdanningspolitikk. Det har vært arbeidd for å stimulere en felles identitet, i praksis kan det forstås som en storstilt ensretting knyttet til det som nå framstår som Den europeiske unionen.

Fra midt på 90-tallet kom tanken om et felles utdanningsområde, med likhetstrekk til ideen om det indre marked på 80-tallet. En praktisk følge var Bologna-erklæringen fra 1999 om å realisere et felles område for høgre utdanning innen 2010. Vi fikk en felles kvalifiseringstruktur med tre nivåer med bachelor (3 år), master (2 år) og doktorgrad (3 år). Felles kvalitetssikringssystem som ramme for nasjonale evaluerings- og kontrollordninger. Kort sagt er det tanken at studenter og lærere skal "flyte fritt" innenfor et område med standardiserte, sammenliknbare utdanningssystemer.

Etter hvert ble det allmenne arbeidet med EU-identitet supplert med mer konkrete tiltak. Lisboa-strategien, som ble vedtatt i 2000, skulle gjøre EU til verdens mest kunnskapsbaserte, dynamiske og konkurransedyktige økonomi innen 2010. Styrking av utdanning og forskning fikk en framskutt plass i denne strategien. Vedtak i 2002 om yrkesopplæring og yrkeskvalifikasjoner legger opp til et felles system for dokumentasjon og kvalitet i yrkesopplæringa.

Kommisjonen vedtok 2004 programmet Life-long learning, et integrert program som skal omfatte alle andre programmer. Utdanning og forskning oppfattes som de viktigste virkemidlene for å styrke konkurransevne, men også som viktig for å etablere en egen kunnskapsindustri. Programsatsinga er dominert av naturvitenskapelige og teknologiske fagområder, mens humanistiske og samfunnsvitenskapelige fagområder er representert i beskjeden grad.

Nå har Lisboa-traktaten kommet som det hittil siste omfattende vedtak. Det hevdes stadig på målnivå at EU har en støtte og koordineringsfunksjon, mens medlemslandene gjør de praktiske vedtak for å realisere de overordna mål. De felter Unionen er opptatt av på EU-nivå: er "Education, vocational training, youth and sport". "Sport" blir her av Departementet forstått som "fysisk fostring", en del av utdanning.

I prinsippet kan Norge fortsatt som EØS-medlem føre en nasjonal utdanningspolitikk, så lenge den er tilpasset de overnasjonale føringer EU gir. Vi deltar imidlertid så sterkt i EU-samarbeidet at en tilpasning og internasjonalisering blir mer og mer merkbar. Det er her problematisk at EUs virksomhet innenfor utdanning blir prega av en temmelig instrumentell forståelse av utdanning som virkemiddel for konkurranse og økonomisk vekst. Forståelse av utdannelse som danning og kultivering er i beste fall perifer.

I videre arbeid er det nå en utfordring å reise diskusjon omkring den hittil temmelig usynlige EU-tilpasninga som foregår i vårt utdanningssystem, samtidig med andre tiltak som har kommet utenfra. Nasjonale prøver kom fra Thatchers England, de internasjonale PISA-prøvene kommer fra OECD. Men forståelse av utdanning langt mer knyttet til produksjon og økonomisk vekst enn noen gang tidligere i vår utdanningshistorie, den kommer fra EU.